

Selusien koa helamu ten

2 Timoti

?Isei mutis selusien koanik?

Pol mutis selusien koanik en sua 67 AD (sua keil koa katau en avong Iesu avasi) ka vi selusien ekor onen. Navong mutis selusien mulamu va min Timoti ka Taetas, mul sao veah en vangi Kristin keil en taon houlu. Ka navong va en out Rom, avuli kati ka aso risi va en eim takeih.^a Navong va en kot, alei rahit usite onen ka avit, hervitei tuetin, kei hemat. Navong kur longlongien teni, mutis leta tamun keke va min Timoti vit hekalah hemai helesi. Avaseini keke kilea hemat, tisien ekor koanik onen Pol mul rie lati keke demkatien onen keih,^b en vati li mok hihiseien keil ten Sios hemal vasi,^c ka en vati li mok keke moulien onen metai keil ten Sios hetolas lisenges.^d

?Isei vuli selusien koanik mulamu?

Pol mutis selusien koanik va min Timoti,^e ka en vati keke koakeil ten sios ten out Efeses avalonge.^f Selusien koa helamu ten 1 Timoti vit kilea Timoti vi isei.

?Pol mutis selusien koanik vensa?

Pol en vati valei ris Timoti – Pol kilea keke hervitei tuetin uasi hemat,^g sakini kei en vat valei ris Timoti helamu en avong hemat en hen me-Rom keil.^h

Pol en vati vasel kat Timoti keke avong takeih mul mai – Pol lei kilea keke avong takeih mul mai ven koakeil amusil kat Iesu, sakini en vati keke keil ilomal hekeih en demkatien one.ⁱ

Pol en vati vasel kat Timoti valei kat revi hihiseien keil onen – Pol vis Timoti helei kat revi hihiseien onen navong san selusien onen Ahi,^j ka hel hehitehiten selusien onen Ahi.^k

^a 1:0 2Tim 1:8,16 ^b 1:0 2Tim 1:3-14 ^c 1:0 2Tim 3:10-17 ^d 1:0 2Tim 2:1-26

^e 1:0 2Tim 1:2 ^f 1:0 2Tim 4:22 ^g 1:0 2Tim 4:6-8 ^h 1:0 2Tim 1:4; 4:9,21

ⁱ 1:0 2Tim 1:8; 2:3 ^j 1:0 2Tim 1:14 ^k 1:0 2Tim 3:14; 4:2

Pol en vati vassel kat Timoti avong tamun usil meatin keil ten luvosien – Meatin ten luvosien keil amul veah ka Pol sel kat ris Timoti nousil kattei keil ka nasel retavoaitai natal min keil.^l

Mari rendemien tai ten selusien koanik mul en 2 Timoti 2:15

Kum hetahos hesakini kokilea kovalomal en meten Ahi suval meatin toumien koa romemoutei ven umen onen. Kihi meteisau navong komul kovisein meatin keil en selusien ten anatinien onen Ahi.

Mari rendemien tamun ten selusien koanik mul en 2 Timoti 3:16-17

Selusien keil vasi koa mul en Tus Votut ka ven Ahi. Selusien keil enek atahos tahihiseien, ten selkatien, ten hit luvat sise koa mal, ka tahisein meatin keil keke anoumontei mun sakien tatisa keil one. Tus Votut mul sak mesein meatin keil onen Ahi keke akilea avoum vasin tounah koa vatahos.

?Asa mul en tus koanik?

1. Hihiseien usil koakeil akur umen onen Ahi. (1:1–2:26)
2. Selkatien min Kristin keil keke avalomal vakeih en demkatien one en avong keil takeih. (3:1–4:22)

Hitkilean onen Pol usil leta koanik

1 ¹Inau Pol namutis leta ekek. Inau navi **eiloheh** tai onen Iesu Kristo musil rendemien onen Ahi koa vat kati keke hesan moulien min koakeil aling demkatien one en Iesu Kristo.

²Namutis minuk Timoti, koa kosuval more natkuli. Navisi keke envatien, enmahisien, ka tomat onen Ahi Tamer ka Iesu Kristo, Asuv orer, hel en moulien onom.

Pol sel kat Timoti keke hehuli kat revi umen koa Ahi sani mini

³Timoti, en vongien ka en meneai, ek rovobongentei keik en hisien keil onak, namul namasmas Ahi venuk. Ahi koanik, namusil kati suval avu onak keil telamu amumoni, ka nakilea namusil kati en sise koa mal.^m

⁴Namundem kat si metom koa motmot navong lorasil, ka ek vati malesuk eris vasakinou mahilelau en sien. ⁵Namundem kat more demkatien onom koa vi anatin. More demkatien vatinek koa mul en avu onom Loes ka mama onom Iunis, nakilea mul enuk emun.ⁿ ⁶Ven tounah enek, nasel katuk kiles kum hetal min sanien koa Ahi sani minuk navong naling hek enuk, kiles kilihlihi hekeih hesuval vi ahang keke hean hemai hemariso.^o ⁷Kum hekeih veni Ninin Votut koa Ahi sani min ialu rosakinte ialu lovametau. !Vuo! Ninin onen mul sakin ialu lovoum vatal min keihoen

^l 1:0 ²Tim 2:16-26 ^m 1:3 ^{Plp} 3:5; ^{Umen} 23:1; 24:16 ⁿ 1:5 ^{Umen} 16:1 ^o 1:6 ^{1Tim} 4:14

onen, eralu hehat meatin sav, ka lokilea lovalei kat revī sakien keil oralu.^p

⁸Sakini, konamemoutei kovahitehiten selusien usil Iesu, Asuv orer. Ka konamemoutei enau mun koa namul en eim takeih veni navi meatin onen Iesu. !Vuo! Hetal min keihoen koa Ahi hesani minuk, kusil sise ten mahien suval inau ven more longlongien usil Iesu.^q ⁹Ahi kulat ir ran tisaen ka san moulien hau min ir. Kei vise lat ir rovahi meatin keil onen. Rovitei ven tounah koa romumoni. !Vuo! Kei mumoni mukonek musil rendemien onen ka ven more envatien onen en ir. Mulamu en avong Ahi mumon out netan, kei vat kati keke hesan Iesu hemai hehi sise keke hesakin more envatien onen hekistal en ir.^r ¹⁰Ka kosa, mai vi anatin ka kistal min ir navong Iesu Kristo, koa mutut ir, mita en out netan. Kei vitan en keihoen ten matien, ka more longlongien usili rie lat sise ten moulien hau min ir.^s

¹¹Ka ven Ahi en vati keke more longlongien koanek heka vasi out, kei rie lat nau navi **eiloheh** onen, navitehiteni min meatin vasi keil, ka navisein keil eni.^t ¹²Ka ven koanek, namul nakur mahien en eim takeih enek. Ka kovaseini namul en eim takeih, narmundemkotei veni nakilea revī isei koa naling desien onak mul ien. Ka nakilea mok keke kei kur keihoen vinvin vakur koe asa koa kei lingi en hek numoni hetokol keite ten tounah vasi. ¹³Keik emun kihuli kat selusien ten anatinien koa naviseinuk eni tuai. Sakien keil koa koles nau namumoni ka asa koa kolonge nau naviteni, keik emun kumoni. Ka kihuli kat sakien ten demkatien ka envatien suval koakeil amusil kat Iesu Kristo. ¹⁴Kilosil kat revī umen koa Ahi lingi mul en hem, kilei kati hetal min keihoen onen **Ninin Votut** koa mul en ir.^u

¹⁵Keik kolong kilea tuai keke tuak vasi keil en provins ten out Esia, suval Fukelas ka Hemongenes, keil vasi arasil ranau.^v ¹⁶Onesiforas, kei sasen mul mai venau en hati avong enek, ka mul vou lat rendemien onak. Ahi hesan enmahisien mini ka min koakeil en teim sen ven kei romemoutei vasao enau en eim takeih koanik. ¹⁷Anatin, navong rokol mari meteimal ten out **Rom**, kei mul lekatnau va vio ... votin out koa naro ien. ¹⁸Ka navong emun koa namum en out Efeses, kokilea keke kei kataunau houlu. Sakini, navis Asuv Iesu keke en hemahisi en keite ten tounah vasi navong meatin keil heha en Mari Kot onen.^w

Pol sel kat Timoti keke hehati hekeih en demkatien onen

2 ¹Timoti, natkuli, kihatuk hekeih hetal min kataunien koa Iesu Kristo mul sani min ir. ²Hihiseien koa koraengoni naviteni min meatin

^p 1:7 Rom 8:15 ^q 1:8 Rom 1:16 ^r 1:9 Efes 2:8-9; Taet 3:5 ^s 1:10 1Kor 15:55,57; Hib 2:14 ^t 1:11 1Tim 2:7 ^u 1:14 1Tim 6:20 ^v 1:15 2Tim 4:16 ^w 1:18 Siud 1:21

keil, kikuri ka kihiseini min koakeil desien onom mul en keil. Hesakini, keil emun ilea ihiseini min meatin sav keil.

³Kihatuk hekeih en sakvisien keil onen Ahi. Kisuval meatin tavaeen tetahos onen Iesu Kristo. ⁴Navong meatin tavaeen mul mum, kei romaen etai tounah ten out netan valeh rendemien onen vaha ran umen onen, veni en vat asuv onen vakur sien ven umen onen. ⁵Kisuval meatin emun koa mul en lohloh retavoaien tai. Meatin enek heloh housil sakien keil ten lohlohien enek. Munak hermusil vasitei, sakras vakur uite teni. ⁶Tamun, kisuval meatin ten ah. Veni meatin koa avetin kuri en ah, kei kilea hekur aneite teni helamu en meatin sav keil.^x ⁷Tatavolien keitel ekek koa naviteni minuk, kindem usili. Hemukonek, Ahi houmonuk kilea revi aneite teni.

⁸Kindem kat Iesu Kristo: koa moul eris ran matien, ka koa kistal ran ara onen asuv houlu **Deved**. Koanik vi vatte ten more longlongien koa namul navitehiteni.^y ⁹Ven more longlongien enek, nakur mahien ka apar kat nau en viau takeih suval navi tarhena tai. Ka asakras avapar kat selusien onen Ahi va mukonek.^z ¹⁰Sakini, namaenau keke makur mahien vasi keil enek. Veni nakilea keke navong navitehiten more longlongien min meatin keil, koakeil Ahi rie lat keil akilea avakur moulien hau koa ka ven Iesu Kristo. Mukonek, akilea avato en muohien hetal mini lisenges.^a ¹¹Usil rendemien koanik, selusien ekek vi anatin koa vit:

Munak romat ral min Iesu Kristo,
rehemoul hetal mini.

¹² Munak rehehat ir hekeih lises ven isen,
rehelosil kat out netan hetal mini.

Munak rehehit roreingeingeni,
kei mun hehit reingeingen ir.^b

¹³ Ka avaseini rehehiles eisilir rani,
kei sakras vahiles eisilin ran ir,
veni kei sakras vahilehiles ran hatkatien keil onen.^c

Selkatien keke rehoum hesuval meatin toumien tetahos keil onen Iesu Kristo

¹⁴Tahos keke lises, kiles kihisein meatin keil en hihiseien keil enek. Kisel kat keil en isen Ahi keke anoumontei rea usil aneite ten titi selusien heisav keil. Vati sakien enek sakras voumon etai tounah vatahos. Sakien enek mul purun meatin keil koa amul araengoni.^d ¹⁵Sakini, keik, Timoti, kum hetahos navong komul kovisein meatin keil en selusien ten

^x 2:6 1Kor 9:7,10 ^y 2:8 1Kor 15:4,20; Rom 1:3 ^z 2:9 Efes 3:1; Plp 1:12-14

^a 2:10 Kol 1:24 ^b 2:12 Mat 10:33; Luk 12:9 ^c 2:13 Rom 3:3-4; Nam 23:19; Taet 1:2

^d 2:14 1Tim 6:4; Taet 3:9

anatinien onen Ahi. Hesakini kokilea kovalomal en meten Ahi suval meatin toumien koa romemoutei ven umen onen.^e ¹⁶Ka konapiltei natal koakeil selusien one vi heisavos ka romaltei. Ven koakeil aselus mukok, umai amusil tisaen keil houlu vis avi houlu mok.^f ¹⁷Ka hihiseien one mul purun rendemien onen meatin keil suval manu tai koa mul kan vasi aven meatin. Meatin elu koa luvi vati meatin koa lumukonek luvi Haemeneas ka Faelitas.^g ¹⁸Keilu luleras sise ten anatinien veni lumul lupurun demkatien onen meatin sav keil navong luvisein keil luvit avong ten meatin keil onen vahina en out nesa kur out tuai. ¹⁹Ka avaseini amul amumoni mukonek, selusien onen Ahi mul vati keih veah suval simen ten eim koa amumoni netan. Veni Ahi viten selusien koanik vit, *“Iahova kilea isei keil avi onen.”* *Nam 16:5^h* Ka viteni mun vit, *“Koakeil avit avousil Iahova ilokovein sakien tatisa keil one.”* *Aes 52:11*

²⁰Sios onen Ahi suval mari eim tai koa tre ka pelet houlu amul ien. Tre koan, amumoni en tounah koa merendas, suval silva ka gol; ka koan, amumonis en ai ka tanvili. Koan, ten tounah koa tahos, ka koan, ten tounah koa tisa. ²¹Usil rendemien koanek, munak meatin tai mumon kei mutolas ran sakien tatisa keil, Ahi hekur kati ven umen tetahos koa rie lati veni. Ka ven kei san moulien onen min Ahi ka sak mesein kei tahos, Asuv kilea vakur kati ka voumon more umen vasi keil eni.ⁱ ²²Sakini, keik Timoti, kilokovein sakien tatisa keil koa litetai keil amul amumoni. !Anatin! Keik hetal min koakeil aretengeiril min Ahi ral min rendemien koa mutolas, kami miheloh keke mivakur sakien ten maluen, sakien ten demkatien, sakien ten envatien, ka sakien ten tomat hel en moulien onami.^j ²³Kika seh ran koakeil aselus retavoai houlu en tounah koa vi heisavos, veni kokilea vati selusien koanek mul mumon rea enges.^k ²⁴Ka keik kovi meatin toumien tai onen Ahi. Sakini, konaseltei natal min meatin sav keil. !Vuo! Keik, kitahos min meatin vasi keil, ka kihuli kat tinom.^l ²⁵Koakeil aselus karenuk, kihisein keil en sakien ten merauen. Nahi Ahi houmon keil ihiles ran tisaen one ka imai ilea anatinien onen.^m ²⁶Hesakini, keil imai ris en rendemien tetahos ka ilohosai ran ahoung onen Temat koa en vati vahuli kat keil eni. Temat vuli kat keil veni en vati keil avoumon asa kei en vati.

Selkatien usil asa koa hekistal en Avong Ekor keil

3 ¹Timoti, tahos kilea revi keke en Avong Ekor keil, sakvisien keil imai ihi houlu mok.ⁿ ²Veni en avong keil enek, meatin keil indem keil enges: ihi metenan, iselus en hetetamenien one, ka ihi tuvuti. Iselus

^e 2:15 1Tim 4:6; Taet 2:7-8 ^f 2:16 1Tim 4:7 ^g 2:17 1Tim 1:20 ^h 2:19 Sion 10:14; 1Kor 8:3

ⁱ 2:21 2Tim 3:17 ^j 2:22 1Tim 6:11 ^k 2:23 1Tim 4:7 ^l 2:24 1Tim 3:3; Taet 1:7 ^m 2:25 1Tim 2:4
ⁿ 3:1 1Tim 4:1

karen meatin sav, ka irlong kattei tata one keil. Indem maen kataunien koa meatin sav sani min keil, ka indem maen tounah vasi onen Ahi.^o ³En avong enek, indem heisav en moulien onen meatin sav, enmahisien one hetovuol. Iselus karen meatin sav ka umon rea en keil, tine heatiat lises. Tounah koa tahos, mete hetisa eni. ⁴Keil ilea avoumon sise koa avapurun meatin sav eni, tine hetamurei, ka ihilelau en rendemien ten hetetamenien. E hehat sakien tatisa keil ten out netan, ka Ahi, keil e hervattei vare. ⁵Keil iselus en hilive enges ihit amusil Ahi, ka isesein keihoen onen en moulien one. Vati meatin koa mukonek, konahatei vesesal veni!^p ⁶Tei en meatin keil ekek, aka vasi teim keil ka amul asak luvos ahin keil koa rendemien one tamureis keke usil hihiseien keil one. Ahin keil enek, envatien ten tounah keil ten out netan mul leh keil ka rendemien ten **tisaen** keil one mul muas keil lises.^q ⁷Avaseini koakeil enek e vati avakur hihiseien hau keil lises, asakras availea anatinien teni. ⁸Kosa, meatin houlu aselus karen more longlongien onen Ahi. Rendemien one romaltei ka demkatien one vi heisav enges. Avong kosa suval avong mulamu, navong provet taluvosien elu onen asuv houlu ten out Isip lumul luselus karen **Mosis**, isealu Sanes ka Sampres.^r ⁹Ka suval provet taluvosien keilu enek, meatin keil koa mukonek asakras avoumoni vataveah ven koa meatin vasi keil ilei kilea keke keil avi varu.

Selkatien min Timoti keke housil revi selusien onen Ahi

¹⁰Ka keik Timoti, kokilea hihiseien keil onak, sakien keil onak, ka vati rendemien koa namum musili. Kokilea mun demkatien onak, envatien onak ka rendemien onak taveah. Kokilea narmusehitei en umen keil onak, ¹¹avaseini sakvisien keil ka mahien keil houlu umai enau suval sakvisien tatisa keil koa nakuri en out Antiok, Aekoniam ka Listra. !Ka Ahi kulat nau ran keil vasi!^s ¹²Anatin, meatin vasi keil koa e vati keke avousil sise koa mal onen Ahi ka usil kat Iesu Kristo, keil ikur sakvisien en hen meatin sav keil veni.^t ¹³Ka meatin tisa keil ka koakeil taluvosien, keil imai itisa mok. Iluvos meatin sav keil, ka keil emun, meatin sav keil iluvos keil. ¹⁴Ka keik Timoti, konasualtei keil, kiles kusil hihiseien keil koa kokuri tuetin ka kokilea tuai avi anatin. Kokilea vati hihiseien keil enek koa kokuri ran koakeil desien onom mul en keil.^u ¹⁵Ka kokilea vati hihiseien keil enek musil asa kolonge en Tus Votut navong kovi titi ehon mai rokol kosa. Tus Votut kilea voumon meatin keil availea sise koa avaling demkatien one en Iesu Kristo ka avakur moulien hau eni.^v ¹⁶Selusien keil vasi koa mul en Tus Votut ka ven Ahi. Selusien keil enek

o 3:2 Rom 1:29-31 p 3:5 Mat 7:15,21; Rom 2:20; Taet 1:16 q 3:6 Taet 1:11; 2Tim 2:25
r 3:8 Eks 7:11,22; 1Tim 6:5 s 3:11 Umen 13:50; 14:5; 14:19; Sam 34:19 t 3:12 Mat 16:24;
Sion 15:20; Umen 14:22 u 3:14 2Tim 2:2 v 3:15 Sion 5:39

atahos ten hihiseien, ten selkatien, ten hitkileaen sise koa mal, ka ten hisein meatin keil keke anoumontei mun sakien tatisa keil one.^w 17Tus Votut mul sak mesein meatin keil onen Ahi keke akilea avoum vasin umen keil koa tetahos.^x

Pol sel kat Timoti keke hehuli kat selusien onen Ahi

4 ¹Timoti, Iesu Kristo hemai hekistal hehi asuv houlu onen meatin vasi keil. Sakini, en meten Ahi ka meten Iesu Kristo koa helei rahit usite onen koakeil amoul ka koakeil umat, navit masel katuk vamukok:^y ²kiles kihitehiten more longlongien onen Ahi. En avong tetahos ka avong tatisa, kisak mesein keik veni. Koakeil amul en tisaen, kisel kat keil keke usil sise koa mal. Navong kovasel kat meatin keil en more hihiseien, kumon rendemien onom hetaveah.^z ³Avong tai koa hemai, meatin keil iseseini avataengon more hihiseien ten anatinien. !Anatin! Keil usil envatien tateisav one, ka ilah ruain tiser keil houlu keke ilea isan hihiseien keil koa e vati avataengoni.^a ⁴Thiles ran selusien ten anatinien ka ilong kat hihiseien keil koa usil tunien keil telamu koa rovitei anatin.^b ⁵Ka keik, Timoti, kilei kat revi sakien keil onom lisenges. Kihatuk hekeih en mahien keil onom, kihitehiten more longlongien lises ka kum vasi tounah keil koa Ahi lingi mul en hem.

⁶Nasel katuk mukok veni inau, vesesal moulien onak vavus vasuval sanien votut ekor tai onak va min Ahi; vesesal malokovein out netan.^c ⁷Nasuval meatin tavaeen onen Asuv Iesu koa nuvae en usite onen. Ka en lohlohien ten demkatien orer, narmusehitei ka narokol keite teni ke. Nakur kat demkatien onak ka narmottei eni.^d ⁸Sakini, en avong koanik, uite ten lohlohien onak mul rosinau en out nesa veni namul namusil asa koa Asuv Iesu en vati. Kei koa mal vasi hesan uite koanek minau en Avong ten Mari Kot onen Ahi koa helei rahit usite onen meatin keil. Ka hervitei inau nges, hesan uite min meatin keil vasi emun koa e vati mok avales amaian onen.^e

Pol vis Timoti keke vakalah vamai valesi

⁹Timoti, kisak visi keke kovakalah kovamai kovales inau ekok. ¹⁰Navisok kovamai veni Kresken va mum en provins ten out Kalesia, ka Taetas emun va mum en provins ten out Dalmesia. Ka Dimas koa en vat tounah ten out netan, kei lohosa ranau ka va en meteimal ten out Tesalonaeka.^f ¹¹Luk enges ro ral minau. Sakini, kikur Mak hetal minuk,

^w 3:16 2Pit 1:21; Rom 15:4 ^x 3:17 2Tim 2:21 ^y 4:1 Umen 10:42; Rom 14:9-10; 1Pit 4:5

^z 4:2 Umen 20:20,31 ^a 4:3 1Tim 4:1 ^b 4:4 1Tim 4:7; Taet 1:14 ^c 4:6 Plp 2:17 ^d 4:7 1Tim 6:12

^e 4:8 1Kor 9:25; Plp 3:14; 2Tim 2:5; Tiem 1:12; 1Pit 5:4; Rev 2:10 ^f 4:10 Kol 4:14; Flm 1:24; 2Kor 8:23; Kal 2:3; Taet 1:4

veni kei kilea hekataunau en umen keil onak suval mumoni mulamu.^g
¹²Ka nasila Taetikas va en taon ten out Efeses.^h ¹³Ka navong kimai, tahos kikir eisin omak ten anni koa nalingi mul en hen Karpas koa mul en out Troas. Ka kikir tus keil onak hetal min tisien keil onak emun.ⁱ

¹⁴Aleksanda, koa vi meatin koa mumon tounah keil en aean, kei purunau vareis. Ka Ahi Asuv hesa kesi suk mini.^j ¹⁵Kilei kat revu keik ven meatin enek, veni kei mul vuhu houlu ral min more longlongien koa rovitehiteni.

¹⁶Navong akur nau nuva en kot avong mulamu, meatin tovuol valomal vaselus en usite onak. Keil vasi alohosai ranau, ka navis Ahi herleletei hetisa en keil veni.^k ¹⁷Ka Asuv Iesu ro vesesal venau ka san keihoen minau. Kei sakinau navit revu more longlongien usil Asuv orer min koakeil arvitei Siu araengoni. Vesesal avasan matien minau, ka Ahi kur koe nau.^l ¹⁸Ka Ahi hekur koe nau ran tounah tisa keil vasi ka hekur revu nau nihina en out koa kei vi asuv houlu eni en out nesa. !Rehehati lat isen Ahi hehina nesa lises ka lisenges! !Anatin!

Selusien ekor

¹⁹Naviten ‘more’ min Prisila ka meatin onen, Akuila. ‘More’ mun min Onesiforas ka min koakeil aro en teim sen.^m ²⁰Erastas mules en out Korin, ka naling Toropimas en out Maelitas veni kei mesai.ⁿ ²¹Kisak visi kimai kikalah veni avong ten an tisa mul mai. Epulas, Pudens, Laenus ka Klodia, ral min tuer sav keil emun, aviten ‘more’ minuk.

²²Navisi keke Ahi heto venuk Timoti, ka more envatien onen hel ven kami vasi.

^g 4:11 Kol 4:14; Flm 1:24; Umen 12:12,25; 13:13; 15:37-39; Kol 4:10; Flm 1:24

^h 4:12 Umen 20:4; Efes 6:21-22; Kol 4:7-8 ⁱ 4:13 Umen 20:6 ^j 4:14 Umen 19:33-34;

1Tim 1:20; 2Saml 3:39; Sam 28:4; 62:12; Pro 24:12; Rom 2:6 ^k 4:16 2Tim 1:15

^l 4:17 Umen 27:23; 23:11; Sam 22:21; Dan 6:22 ^m 4:19 Umen 18:2; 2Tim 1:16-17

ⁿ 4:20 Umen 19:22; Rom 16:23; Umen 20:4; 21:29